

A szimbólumok titkos világa

Tericum Kiadó

Tanulságos barlangi túra gondolkodásunk mélyebb rétegeiben és bugyraiban.

A *Tericum* könyve, amint annak alcíme jelzi, a jelképek, jelképrendszerek és jelentéseik világába vezet be bennünket. A legtöbben talán nem is igazán vagyunk tudatában annak, milyen számottevő jelentőségűek ezek életünk minden területén, a külvilággal való minden kapcsolatunkban.

A lényegét jól kifejezi Fontana idézete a korai keresztény szövegből, Szent Fülöp Evangéliumából. Itt Krisztus mondja: „Az igazság nem meztelenül jött a világba, hanem szavakban és képekben öltött alakot. Más úton földi halandó nem láthatja azt...”

A jelképeket, legalább is azokat, amelyeket ismerünk vagy amelyek ismeretét valamilyen úton-módon „megörököltük”, a gondolkodásunkban vagy éppen a magatartásunkban üzenetként értelmezzük és tudatosan vagy öntudatlanul reagálunk rájuk. Így igen jelentős szerepet játszhatnak azok a másokkal való kapcsolatainkban, a kommunikációinkban, a környezetünkben hozzánk érkező információk és jelzések befogadásában és feldolgozásában, a világhoz fűződő viszonyunk legkülönbözőbb elemeiben. Önmagunk megismerésének, tudatos és öntudatlan reagálásaink motivációi megértésé-

nek is egyik útja, ha megértjük, mit közvetítenek nekünk a szimbólumok. Fontana mondja: „A szimbólumok nem csak a történelem és a kultúra egyszerű irányjelzői, hanem eszközök az ember számára, hogy jobban megértse önmagát.”

A jelképek, jelképrendszerek világa különös világ. A legtöbbünk korántsem tud róla annyit, hogy képes lenne maga megítélni, ki az, aki valóban beavatottként ismeri, és ki a szélhámos vagy éppen szédült amatőr. Ezért érdemes nagyon megválogatni, kitől fogadunk el róla információkat, magyarázatokat. Dr. David Fontana minden bizonnyal autentikus ismerője ennek a világnak: szakképzett pszichológus, egyetemi oktató.

Kötött nyugati gondolkodásmódunk jórészt arra épül, hogy mindennek pontos jelentése legyen, és akkor érezzük biztonságban magunkat, ha ismerjük, értelmezni tudjuk ezt a jelentést. A szimbólumok világa más. Mindenekelőtt rendkívül gazdag. Amint Fontana kiemeli:

„A szimbólumokat - a leírt szavaktól eltérően - nem szabályozza semmilyen gyakorlati megfontolás: mennyiségüket és sokféleségüket egyedül az emberi képzelet határai korlátozzák. Minden elképzelhető alakban előfordulnak - képekben, hasonlatokban, hangokban, gesztusokban, szagokban, mítoszokban és

megszemélyesítésekben - és egyaránt merítenek anyagi és nem anyagi forrásokból. A jelképeket elemezték már történészek, régészek, néprajzkutatók és pszichológusok. Azonban mind a mai napig nem jött létre olyan egységes elmélet, amely rendszerbe foglalná a szimbólumok értelmezését, ahogyan például létrejött a beszélt és írott nyelv alapstruktúráját összefoglaló rendszerező nyelvtan.”

A szimbólumok maguk is változhatnak az idővel, és változhat a jelentéstartalmuk is. Fontana mondja: „Az idő múlásával a legegyszerűbb formák is díszesebbé és bonyolultabbá váltak, így újabb és újabb jelentések rakódtak rájuk. Az anglikán egyház például ma a keresztnek legalább ötven változatát ismeri el.” Tegyük hozzá, a manipuláció egyik régóta bevált technikája, hogy széles körben ismert szimbólumra olyan új jelentéstartalmat igyekeznek ragasztani, amely megfelel a manipulátor céljainak.

A megértéshez tudnunk kell azt is, hogy a szimbólumok jelentése kultúrkörönként más és más lehet. Ime egy a felsorakoztatott példák közül: „A mai kor emberének a bika a férfiaság, az erő és a nemzőképesség félreérthetetlen szimbóluma. Am a bika szimbolikája valójában nem is olyan egyértelmű. ... A Földközi-tenger partvidékén és a Közel-Keleten inkább a Holdhoz, mintsem a

Naphoz kapcsolódott, s így jelentése is a nőiséggel függ össze. A rómaiak például Venus istennőt jelölték vele.”

Aki tisztában akar lenni önmagával, fontos hogy megértse, milyen üzeneteket kap a szimbólumoktól és hogyan reagál azokra – akár úgy, hogy ennek nincs is tudatában. A szerző, pszichológus szakemberként sokat elmond arról is, hogyan ismerhetjük meg

saját, öntudatlan reagálásunkat a szimbólumokra. Egy példa a könyvből: „...nézzük azt mereven és csak akkor pislogjunk, amikor a szemünk már égni kezd. Lehetőleg ne minősítsük azokat a gondolatokat, amelyek összpontosítás közben felmerülnek. Hagyjuk, hogy a szimbólum belépjen a tudatunkba... Egy idő múlva, amikor a róla alkotott belső képünk már kitisztul, hunyjuk

be a szemünket, és érezzük, amint egyre mélyebbre jutunk a megjelenítésben, mintha utazást tennénk önmagunkban. Idővel és kellő kitartással a kép az ösztönös megérzések egész tömegét szabadítja ránk.

Ha elalvás előtt felidézzük a képet, elérhetjük, hogy megjelenik álmainkban, ahol kapcsolatba kerül a tudattalannal és feltárul belső jelentése.”

A MŰVÉSZET TÖRTÉNETE

A korai civilizációk

A KLASSZIKUS ÓKOR

Magyar Könyvklub, 2000

Különösen szép kiállítású és gazdag tartalmú művészettörténeti sorozat kiadását kezdte meg idén a Magyar Könyvklub. Tartalma 16 kötetben végigvezet a legkorábbi kezdetektől egészen a művészet legújabb irányzataiig. Az első két kötet már kézbevehető: A korai civilizációk, valamint A klasszikus ókor. A tervezett további kötetek: • Bizánc, az iszlám • A korai román és a román stílus • A gótika • A korai reneszánsz Itáliában • A reneszánsz és a manierizmus I és II. • A barokk I. és II. • A rokokó és a neoklasszicizmus • A romantika, a realizmus és a modernizmus • Ázsia • Amerika, Afrika, Óceánia • A 20.

század • A legújabb irányzatok. A szerzők és a szaktanácsadók néhány kivétellel spanyolok, jónévű egyetemek tanárai, ill. munkatársai.

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” Tamási Áron tételének igazsága kétségtelen, amint az is, milyen erős kötődések kellenek a gondolkodó embernek ahhoz, hogy otthon érezhesse magát.

A művészet világának, gondolati univerzumának és az egyetemes kultúrához tartozó művészi alkotásoknak az ismerete több vonatkozásban is nélkülözhetetlen része életünknek. Különösen fontos alkotóelemei szellemi kö-

tődéseinknek. Érzelmi és gondolati világokat tárnak fel előttünk, de legalább is sejtetnek, és ezzel segítenek megtalálni azt a kultúris és gondolkört, ahová szívesen csatlakozunk, azt a világfelfogást, amellyel szívesen vállalunk közösséget.

Gondolkodásunk és egész szellemi világunk alapvető építőköveit adják azok az érzések és gondolatok, amelyeket a művészettől kaptunk. Gyakran nagyon is tudatosan alkalmazzuk az innen merített gondolatokat, a kifejezőmódot. Máskor viszont nem is tudatosan bennünk, honnan származnak az éppen megfogalmazott gondolataink, az alkalma-